

Міністерство освіти і науки України
Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України

**ПРОГРАМА З КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВОЇ РОБОТИ
ДЛЯ 5-10 КЛАСІВ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ
ДЛЯ ДІТЕЙ ІЗ ПОРУШЕННЯМИ ОПОРНО-РУХОВОГО АПАРАТУ**

«КОРЕКЦІЯ РОЗВИТКУ»

Автори: **Чеботарьова О.В.**, доктор педагогічних наук, завідувач відділу освіти дітей з порушеннями інтелектуального розвитку ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України;
Іоганова Н. А., вчитель-дефектолог, заступник директора з навчально-виховної роботи спеціальної загальноосвітньої школи-інтернату №15 м. Києва;
Топчій Н.Г., вчитель-дефектолог спеціальної загальноосвітньої школи-інтернату №15 м. Києва

«Схвалено для використання в освітньому процесі» (протокол № 4 засідання комісії зі спеціальної педагогіки від 17.08.2022, зареєстровано в Каталозі навчальної літератури та навчальних програм за №6.0029-2022)

Київ – 2022

Пояснювальна записка

Мета корекційно-розвиткової роботи зі школярами із порушеннями опорно-рухового апарату основної ланки спеціальної школи полягає у максимальному розвитку особистісного потенціалу учнів зі спрямованістю на соціальну адаптацію та інтеграцію в суспільство, формуванні життєвої компетентності як здатності застосовувати знання, вміння та навички у повсякденному житті.

На другому ступені освіти продовжується корекційно-відновлювальна робота з розвитку рухової, когнітивної, сенсорної, емоційно-вольової та особистісної сфер учнів із порушеннями опорно-рухового апарату, основними завданнями якої є послідовний розвиток пізнавальної діяльності (сприймання, пам'яті, уваги, мислення, мовлення), корекція психомоторної сфери, виховання стійких форм соціальної поведінки, профілактика особистісних порушень, професійне орієнтування школярів.

Корекційно-розвивальна робота з учнями із порушеннями опорно-рухового апарату, переважну більшість яких становлять школярі із дитячим церебральним паралічем (ДЦП), буде ефективною за умови дотримання максимальної індивідуалізації спеціального навчання. Учні основної ланки спеціальної школи характеризуються наявністю порушень рухових функцій (церебральні паралічі, наслідки поліомієліту, вроджені та набуті захворювання опорно-рухового апарату), пізнавальної та мовленнєвої діяльності. Зокрема, домінують порушення активної довільної уваги, які зумовлюють специфіку всіх стадій пізнавального процесу (від зосередження і довільного вибору під час прийому та переробки інформації до запам'ятовування, осмислення і т.д.), що суттєво ускладнює навчання; підвищена виснажливість психічних процесів, яка супроводжується зниженою інтелектуальною працездатністю, емоційною

лабільністю, порушеннями пам'яті; сповільненість усіх психічних процесів, які викликають труднощі переключення з одного виду діяльності на інший.

Отже, в основу програми «Корекція розвитку» покладено сучасне наукове розуміння компенсації та корекції, соціальної адаптації дитини, а саме: розвиток збереженого чуттєвого сприймання, психічних функцій, здатності до рефлексії, формування сенсорно-перцептивного та семантичного аналізу, мовленнєвої та комунікативної діяльності з акцентуванням уваги на здатності сприймання та розуміння інформації, підтримці рухової активності учнів.

Педагогічна корекція є однією з найважливіших складових процесу навчання в спеціальних закладах загальної середньої освіти для дітей із порушеннями опорно-рухового апарату. Вона скерована на попередження та подолання труднощів у освітньому процесі, підвищення рівня адаптованості дитини із порушеннями опорно-рухового апарату до існуючих життєвих умов і соціального оточення. На заняттях з корекції розвитку відбувається процес удосконалення та розвитку таких якостей особистості, які дозволяють їй адекватно реагувати на зміни у своїх психоемоційних станах, співвідносити себе з навколишньою дійсністю, підвищувати рівень своєї організації, досконалості свого світосприйняття та способів взаємодії з оточенням та самим собою. Насамперед такими якостями є здатність до рефлексії, самовизначення, саморозвитку в особистому та загальнолюдському контекстах.

Корекційно-розвиткова робота повинна здійснюватись у двох напрямках:

1. Суто корекційному – сприяння виправленню існуючих психологічних, мовленнєвих, емоційно-вольових, поведінкових порушень, наявних у психофізичній сфері учнів;

2. Розвиваючому – сприяння розвитку тих конструктів, які необхідні учневі для успішного розвитку, однак з різних причин не були розвинуті.

Завдання педагогічної корекції реалізуються на кількох рівнях:

- *індивідуальному* (педагог здійснює певні заходи, застосовує методики, маючи на увазі проблеми конкретної дитини). Застосовуються на цьому рівні індивідуалізовані методи, прийоми та форми роботи.
- *груповому* (робота ведеться одночасно з невеликою кількістю дітей).

Слід зазначити, що корекційно-розвивальна робота з учнями має певні етапи:

- **діагностичний.** Корекція починається саме з діагностики: педагог отримує необхідну інформацію про дітей, одночасно виконує перші корекційні дії щодо поліпшення психофізичного стану учнів, працює над створенням стійкої мотивації для вирішення поставлених завдань.
- **корекційний.** Заняття мають на меті корекцію певних рис та особливостей учня і можуть опосередковано впливати на інші індивідуальні конструкти. Такий вторинний вплив корекційної дії слід співвідносити з потребами конкретного учня чи класу.

Програма з корекції розвитку учнів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей із порушеннями опорно-рухового апарату, розроблена з урахуванням рекомендацій психологів та вчителів-дефектологів, допоможе педагогу створювати програмно-методичне забезпечення корекційної діяльності у 5-12 класах.

Мета даної програми – створення комплексної системи методичних заходів корекційно-розвиткового та психокорекційного характеру, що сприяють кращому засвоєнню програмового матеріалу, адаптації учнів до соціального оточення.

Завдання:

- Формування стійкої мотивації до навчальної діяльності.
- Створення умов для усвідомлення учнями ефективності своєї навчальної діяльності.
- Ознайомлення учнів з методами та прийомами ефективного засвоєння навчального матеріалу.

Зміст «Програми» у кожному класі є таким:

1. Організація навчальної діяльності.

2. Робота з джерелами інформації.

3. Розвиток зв'язного мовлення.

4. Розвиток когнітивних процесів.

5. Розвиток емоційно-вольової сфери.

6. Розвиток навичок самоконтролю та самооцінки.

Корекційні заняття не дублюють ні змісту, ні форми уроків, оскільки це не додаткові уроки, а спеціально організовані заняття, у яких своя мета і завдання. При плануванні та проведенні корекційних занять вчителі використовують різні форми та види роботи відповідно до виявлених на основі проведеної діагностики психофізичних порушень та збережених навчально-значущих функцій школяра. Особливу увагу при організації таких занять

приділяють використанню інтерактивних, мультимедійних засобів навчання. Під час планування враховується чітка етапність у проходженні навчально-розвивального матеріалу. Заняття проводяться систематично, кількість годин з певних тем планується відповідно психофізичних особливостей учнів. Час проведення занять та їх тематика фіксується на певній сторінці класного журналу.

5 клас

(2 год на тиждень)

Напрями корекційно-розвиткової роботи	Зміст корекційно-розвиткової роботи	Завдання корекційно-розвиткової роботи
Організація навчальної діяльності	<p>Вправи на розвиток здібностей до запам'ятовування навчальної інструкції;</p> <p>розвиток уміння переключати увагу з одного виду діяльності на інший; на розвиток вміння працювати в заданому темпі.</p> <p>Тренінги з організації робочого місця.</p> <p>Створення пам'яток-алгоритмів для</p>	<p>Виконувати основні правила гігієни навчальної праці; виконувати режим дня; розуміти навчальне завдання, яке ставить вчитель і діяти відповідно до нього.</p> <p>Вміти працювати самостійно та в парі з товаришем.</p> <p>Уміти самостійно готувати робоче місце.</p>

	<p>покращення навчальної діяльності («Як готувати домашнє завдання?», «Як розв'язувати задачу?», «Як вивчити вірш?» і т. д.)</p>	
<p>Робота з джерелами інформації</p>	<p>Вправи на вдосконалення техніки читання. Самостійна робота із навчальною книгою. Перегляд та обговорення навчальних телепередач. Бібліотечні уроки: ознайомлення із новинками літератури для дітей.</p>	<p>Читати згідно з літературними нормами; користуватися різними видами читання: неперервним, вибіркоким, коментованим; уміти самостійно готуватися до виразного читання проаналізованого в класі тексту.</p> <p>Самостійно працювати із словником, матеріалами додатків підручника; використовувати зразки, подані у підручниках, у процесі самостійної роботи; вчитися самостійно складати простий план, схеми, таблиці під час вивчення тексту підручника.</p> <p>Слухати пояснення вчителя, відтворювати основні смислові компоненти прослуханого. Слухати та аналізувати відповідь товаришів. Слухати навчальні</p>

		<p>передачі та вміти відтворювати їх зміст.</p> <p>Користуватися довідковою літературою. Вчитися користуватися каталоговою карткою, самостійно користуватися стендами та виставками у виборі книжок, з допомогою бібліотекаря знаходити потрібну книжку в алфавітному каталозі.</p> <p>Самостійно обирати та читати дитячі книжки, дитячу періодику, використовувати розміщені там матеріали на уроках з усіх предметів.</p>
Розвиток зв'язного мовлення	<p>Вправи на збагачення словникового запасу учнів.</p> <p>Читання та обговорення художніх творів.</p> <p>Робота з деформованим текстом. Складання тексту за серією малюнків.</p> <p>Складання тексту за малюнком, планом та опорними словами. Складання тексту-опису за малюнком та опорними словами.</p> <p>Складання діалогів (за малюнком, на задану</p>	<p>Відповідати на запитання до тексту та з теми відповідно до їхнього характеру; ставити запитання до тексту підручника, розповіді вчителя, відповіді учня; вести нескладний діалог з теми на основі малюнків; вчитися зв'язно відповідати за планом; самостійно створювати невелику розповідь; учитися стисло переказувати зміст прочитаного або прослуханого тексту; створювати зв'язне висловлювання на основі тексту або ілюстрації,</p>

	<p>тему).</p> <p>Переказ змісту прочитаного або прослуханого тексту.</p>	<p>тексту і спостереження за природою. Володіти основними видами письмових робіт: списуванням, записом під диктовку; переказом тексту за самостійно складеним планом; складанням розповіді з елементами опису, роздуму на основі прочитаного, відео-фрагменту, фрагменту кінофільму; мультимедійної презентації, записами в читацькому щоденнику та щоденнику спостережень.</p>
<p>Розвиток когнітивних процесів</p>	<p>Вправи на розвиток різних видів пам'яті. Корекція і вдосконалення прийомів мислення. Вправи на встановлення логічної послідовності подій. Формування умінь міркувати і доводити свою думку.</p> <p>Вправи на розвиток уваги.</p>	<p>Визначати основні смислові компоненти, послідовність і причину подій у розповіді, казці; робити елементарний аналіз тексту, розповіді вчителя, однокласника. Розділяти ціле на складові частини, виокремлювати родові і видові поняття.</p> <p>Порівнювати предмети, події між собою, виокремлюючи в них схожі та відмінні властивості.</p> <p>Робити висновки на основі спостережень. Будувати елементарне доведення за заданою структурою і</p>

		правилом. Розвивати здатність до узагальнення, абстракції, до оволодіння знаннями науково-теоретичного характеру. Під час розв'язання пізнавальних завдань, планувати свої дії, скласти простий план дій для вирішення колективних завдань, перевіряти разом з товаришами результати роботи.
Розвиток емоційно-вольової сфери	Інтерактивні вправи на ознайомлення з емоціями (сором'язливість, сум, страждання, цікавість і т. д.). Вправи на розвиток здатності розуміти емоційний стан іншого. Вправи на зняття тривожності, агресивності, психоемоційного напруження. Вправи на м'язову релаксацію.	Набувати навичок управління своєю емоційною сферою; вчитися розуміти, відчувати свої та чужі емоції, правильно їх виражати і повноцінно співчувати.
Розвиток контрольно-оцінювальних вмінь	Вправи на розвиток техніки порівняння; на розвиток навичок контролю та самоконтролю.	Учитися постійно звертатися до підручника під час перевірки якості виконаного завдання. Давати оцінку прослуханій передач, аналізувати виступ товариша. Стисло передавати свої враження від

		переглянутого дитячого фільму, телепередачі, прослуханого он-лайн заняття. Зв'язно викладати послідовність своїх навчальних дій. Оцінювати результати своєї навчальної праці. Володіти основними засобами різних форм контролю (самоконтроль, взаємоконтроль). Оцінювати свою навчальну діяльність та діяльність однокласників за поданим алгоритмом. Вносити необхідні зміни в послідовність та час виконання навчальних завдань.

6 клас

(2 год на тиждень)

Напрями корекційно-розвиткової роботи	Зміст корекційно-розвиткової роботи	Завдання корекційно-розвиткової роботи
Організація навчальної діяльності	Вправи на розвиток здібностей до запам'ятовування навчальної інструкції; на розвиток уміння переключати увагу з одного	Виконувати основні правила гігієни навчальної праці; виконувати режим дня; розуміти навчальне завдання, яке ставить вчитель і діяти відповідно до

	<p>виду діяльності на інший; на розвиток вміння працювати в заданому темпі.</p> <p>Тренінги з організації робочого місця.</p> <p>Використання пам'яток-алгоритмів для покращення навчальної праці.</p>	<p>нього. Вчитися визначати завдання навчальної роботи, планувати основні етапи її виконання.</p> <p>Вміти працювати самостійно та в парі. Уміти самостійно готувати робоче місце. Уміти керувати своєю поведінкою.</p>
<p>Робота з джерелами інформації</p>	<p>Вправи на вдосконалення техніки читання.</p> <p>Самостійна робота із навчальною книгою.</p> <p>Робота з інформаційно-комунікаційними джерелами. Перегляд та обговорення навчальних он-лайн передач, відео-презентацій. Бібліотечні уроки: ознайомлення із новинками літератури для дітей.</p>	<p>Читати згідно літературними нормами; користуватися різними видами читання. Самостійно звертатися до запитань та завдань підручника, працювати із словником, матеріалами додатків підручника; використовувати зразки, подані в підручнику. Користуватися простим планом, складати таблиці, схеми; вчитися систематизувати навчальний матеріал.</p> <p>Слухати пояснення вчителя, відповіді учнів, визначаючи основні думки, їхній взаємозв'язок, логічну послідовність, мовне оформлення; відтворювати основні думки прослуханого. Слухати навчальні теле-, радіопередачі, використовувати їх</p>

		<p>зміст у навчальній роботі. Добирати книжки до теми. Орієнтуватися в структурі книжки. Знати основні відомості про алфавітний та систематичний каталоги. Користуватися комп'ютерними технологіями пошуку інформації, читальним залом бібліотеки, читати періодичну пресу, використовувати матеріал на уроці та в позаурочний час.</p>
<p>Розвиток зв'язного мовлення</p>	<p>Вправи на збагачення словникового запасу учнів.</p> <p>Читання та обговорення художніх творів.</p> <p>Робота з деформованим текстом. Складання тексту за серією малюнків.</p> <p>Складання тексту за малюнком, планом та опорними словами. Складання тексту-опису за малюнком та опорними словами, планом.</p> <p>Складання діалогів (за малюнком, на задану тему).</p>	<p>Відповідати на запитання різного характеру (на відтворення, творче осмислення, на застосування); вчитися ставити різні за характером запитання до тексту, до розповіді вчителя чи товариша; вести діалог; за планом переказувати детально, стисло або вибірково зміст навчальних текстів чи фільмів; складати зв'язні висловлювання (розповідь, опис, міркування). Володіти основними видами письмових робіт: списування, запис під диктовку, твір, переказ, відгук.</p>

	Переказ змісту прочитаного або прослуханого тексту.	
Розвиток когнітивних процесів	<p>Вправи на розвиток різних видів сприймання, уваги, пам'яті. Корекція і вдосконалення прийомів мислення. Вправи на встановлення логічної послідовності подій. Формування умінь міркувати і доводити свою думку.</p> <p>Вправи на розвиток уваги.</p>	<p>Під керівництвом вчителя вчитися визначати головне в текстах, вміти визначати головні та другорядні ознаки предметів; використовувати прийоми порівняння; вміти систематизувати матеріал на основі встановлення причинно-наслідкових, часових, просторових зв'язків.</p> <p>Вчитися робити найпростіші теоретичні узагальнення, вдосконалювати вміння будувати доведення (за аналогією, самостійно). Розвивати творче та асоціативне мислення, уяву.</p>
Розвиток емоційно-вольової сфери	<p>Вправи на ознайомлення з емоціями (сором'язливість, сум, страждання, цікавість і т. д.). Вправи на розвиток здатності розуміти емоційний стан іншого.</p> <p>Психоемоційні вправи на зняття тривожності, агресивності, психоемоційного</p>	<p>Набувати навичок управління своєю емоційною сферою; вчитися розуміти, відчувати свої та чужі емоції, правильно їх виражати і повноцінно співчувати.</p>

	напруження. Вправи на м'язову релаксацію.	
Розвиток контрольних-оцінювальних вмінь	Вправи на розвиток техніки самоаналізу; на розвиток навичок контролю та самоконтролю.	Вміти звертатися до підручника під час перевірки якості виконаного завдання, оцінювати результати своєї навчальної діяльності. Володіти засобами різних форм контролю (самоконтроль, взаємоконтроль). Аналізувати та рецензувати відповіді товаришів. Учатися слухати та виправляти свою мову. Вміти зіставляти свою оцінку з оцінками вчителя або однокласників, коригувати її за необхідності. Розвивати самопізнання та самосвідомість.

7 клас

(2 год на тиждень)

Напрями корекційно-	Зміст корекційно-розвиткової роботи	Завдання корекційно-розвиткової роботи
----------------------------	--	---

розвиткової роботи		
Організація навчальної діяльності	<p>Вправи на розвиток здібностей до запам'ятовування навчальної інструкції; уміння переключати увагу з одного виду діяльності на інший; на розвиток вміння працювати в заданому темпі.</p> <p>Тренінги з організації робочого місця.</p> <p>Використання пам'яток-алгоритмів для покращення навчальної праці.</p>	<p>Дотримуватись правил гігієни навчальної праці, використовувати час відповідно до режиму дня; усвідомлено сприймати зміст навчальних завдань, поставлених учителем; самостійно визначати окремі навчальні завдання; планувати свою діяльність під час виконання конкретних навчальних завдань; застосовувати раціональні способи виконання завдань. Самостійно відвідувати бібліотеку, знати правила користування нею.</p>
Робота з джерелами інформації	<p>Вправи на вдосконалення техніки читання.</p> <p>Самостійна робота із навчальною книгою.</p> <p>Перегляд та обговорення навчальних телепередач, відео-презентацій.</p> <p>Бібліотечні уроки: ознайомлення із новинками літератури для дітей.</p>	<p>Під час читання текстів (художніх, науково-популярних, публіцистичних) сприймати головну інформацію; вдосконалювати основні види читання (суцільне, вибіркове, за ролями, «ланцюжком» тощо). Учатися самостійно працювати з матеріалами за завданнями підручника; використовувати таблиці, схеми для систематизації</p>

		<p>знань з теми.</p> <p>Слухати пояснення вчителя, відповіді учнів, визначаючи основні думки, фіксуючи їх у вигляді плану; вміти визначати стилі тексту, що звучить; слухати навчальні передачі, порівнюючи їх зміст з досліджуваним матеріалом.</p> <p>Добирати додаткову літературу до уроків та позакласних заходів на основі інформаційно-комунікаційних джерел. Вміти визначати зміст книжки за анотацією, передмовою, післямовою.</p> <p>уміти самостійно вибирати книжку на задану тему.</p> <p>Вміти працювати з енциклопедіями та словниками.</p> <p>Читати періодичну пресу.</p>
Розвиток зв'язного мовлення	<p>Вправи на збагачення словникового запасу учнів.</p> <p>Читання та обговорення художніх творів.</p> <p>Робота з деформованим текстом. Складання тексту за серією малюнків.</p>	<p>Розрізняти характер запитань і відповідати згідно з ними; ставити різноманітні за характером запитання до тексту підручника, до пояснення вчителя, відповіді учня; вести діалог на матеріалі різних навчальних і вільних тем; удосконалювати вміння</p>

	<p>Складання тексту за малюнком, планом та опорними словами.</p> <p>Складання тексту-опису за малюнком та опорними словами, планом.</p> <p>Складання діалогів (за малюнком, на задану тему).</p> <p>Переказ змісту прочитаного або прослуханого тексту.</p>	<p>переказувати за планом (стисло, вибірково) зміст навчальних текстів, уривків із художніх творів, навчальних радіо- та телепередач, фрагментів відео та кінофільмів; створювати зв'язні висловлювання на основі порівняння фактів, явищ.</p> <p>Володіти основними видами письмових робіт.</p> <p>Уміти переказувати текст за планом, писати твір з елементами опису, роздуму за готовим планом.</p> <p>Встановлювати зв'язки між отриманими інформаційними повідомленнями.</p>
<p>Розвиток когнітивних процесів</p>	<p>Вправи на розвиток різних видів сприймання, пам'яті. Корекція і вдосконалення прийомів мислення. Вправи на встановлення логічної послідовності подій.</p> <p>Формування умінь міркувати і доводити свою думку.</p> <p>Вправи на розвиток уваги.</p>	<p>Учити визначати головне в прочитаному, розуміти зміст та структуру поняття; аналізувати явища, події; встановлювати причинно-наслідкові зв'язки; порівнювати на основі різноманітних джерел, табличних даних, діаграм; здійснювати аналіз та порівняння навчального матеріалу на основі готових логічних схем. Порівнювати способи роботи вчителя та однокласників, результати</p>

		<p>власної самостійної діяльності. Вміти користуватися опорними схемами, конспектами. Розвивати активне, самостійне, творче мислення. Здатність абстрагувати й узагальнювати, розмірковувати, робити висновки, доводити. Вчити самостійно ставити запитання, складати план розв'язання існуючої проблеми. Переносити вміння на інші предмети.</p>
Розвиток емоційно-вольової сфери	<p>Вправи на ознайомлення з емоціями (сором'язливість, сум, страждання, цікавість і т. д.). Вправи на розвиток здатності розуміти емоційний стан іншого. Психоемоційні вправи на зняття тривожності, агресивності, психоемоційного напруження. Вправи на м'язову релаксацію.</p>	<p>Набувати навичок управління своєю емоційною сферою; вчитися розуміти, відчувати свої та чужі емоції, правильно їх виражати і повноцінно співчувати.</p>
Розвиток контрольно-оцінювальних	<p>Вправи на розвиток техніки самоаналізу; на розвиток навичок контролю та самоконтролю.</p>	<p>Аналізувати відповіді товаришів за певним планом; слухати та коригувати свою мову та мовлення. Контролювати виконання завдань за зразком, ходом</p>

вмінь		виконання, результатом. Критично осмислювати та оцінювати своє місце в колі ровесників.
--------------	--	---

8 клас

(3 год на тиждень)

Напрями корекційно-розвиткової роботи	Зміст корекційно-розвиткової роботи	Завдання корекційно-розвиткової роботи
Організація навчальної діяльності	Тренінги з організації робочого місця. Використання інтерактивних вправ для удосконалення навчальної діяльності (умінь аналізувати, співставляти, приймати рішення, виконувати, самоконтролювати).	Навчання самостійно визначати учбові завдання; Розвиток вміння планувати навчальні операції; обирати найраціональніші способи навчальних дій та рівень виконання домашніх завдань; оволодівати вмінням організовувати свою роботу. Активно брати участь у колективній діяльності.

<p>Робота з джерелами інформації</p>	<p>Робота з текстами (книжними, на комп'ютері).</p> <p>Читання текстів діалогічного і монологічного характеру, що належать до таких стилів: художнього, наукового, офіційно-ділового, публіцистичного, розмовного; типів мовлення: розповідь, опис (в т. ч. опис зовнішності людини, процесу праці), роздум; жанрів: оповідання, стаття, нарис, замітка, п'єса, казка, пісня, легенда, переказ, байка, загадка, прислів'я, приказки (об'єднані певною темою).</p> <p>Відтворення готового тексту</p> <p>Виразне читання вголос художніх, науково-популярних, публіцистичних текстів, що належать до таких жанрів мовлення, як оповідання, п'єса, стаття, нарис, замітка, переказ, легенда, байка, вірш, пісня,</p>	<p>Навчитися користуватися засвоєними видами читання (неперервним, вибіркоким, коментованим, аналітичним, пояснювальним, орфографічним, орфоепічним тощо). Удосконалювати вміння визначати основну думку, поняття в навчальній темі, засвоювати її зміст; користуватися планами як засобом систематизації знань з теми; самостійно працювати з позатекстовими матеріалами за запитаннями; вчитися робити висновки з теми. Розвивати вміння працювати зі складним текстом: визначати в ньому основні структурні елементи знань; переконструювати текст у процесі підготовки відповіді під час конспектування прочитаного відповідно до плану узагальненого характеру. Розвивати вміння</p>
---	--	--

	<p>прислів'я, усмішки (вивчення деяких напам'ять або близько до тексту).</p> <p>Конспектування як різновид стислого переказу прочитаного науково-навчального тексту; тематичні виписки.</p>	<p>читати мовчки, читати незнайомий текст із належною швидкістю й розуміти після одного прочитування фактичний зміст, причинно-наслідкові зв'язки, основну думку, зображувально-виразні засоби прочитаного тексту (твору).</p> <p>Навчання техніці роботи з довідковими виданнями різних типів. Розвиток вміння роботи з суспільно-політичною, науково-популярною, публіцистичною літературою, періодичними виданнями.</p>
<p>Розвиток зв'язного мовлення</p>	<p>Складання плану власного повідомлення. (практично).</p> <p>Перекази за простим і складним планами.</p> <p>Докладний переказ тексту публіцистичного стилю мовлення.</p> <p>Стислий переказ тексту наукового стилю.</p> <p>Докладні перекази розповідного тексту з</p>	<p>Розвиток вміння відповідати на питання творчого характеру, вести діалог з метою закріплення вивченої навчальної теми, будувати повідомлення на основі типового плану; складати зв'язні тексти на зразок індивідуальної або порівняльної характеристики; будувати відповідь з</p>

	<p>елементами опису зовнішності людини і тексту-роздуму в художньому стилі.</p> <p>Створення власних висловлювань.</p> <p>Діалогічне мовлення.</p> <p>Діалог, який доповнює почутий або прочитаний текст, його розігрування відповідно до запропонованої ситуації спілкування, пов'язаної з характеристикою людей; діалог дискусійного характеру.</p>	<p>використанням навчальних радіо-, відео-та телепередач.</p> <p>Володіти основними видами письмових робіт: списування, диктант, переказ та твір.</p>
<p>Розвиток когнітивних процесів</p>	<p>Вправи на розвиток різних видів пам'яті.</p> <p>Корекція і вдосконалення прийомів мислення. Вправи на встановлення логічної послідовності подій. Формування умінь міркувати і доводити свою думку.</p> <p>Вправи на розвиток уваги.</p>	<p>Удосконалювати вміння визначати головне, продовжувати формування елементарного теоретичного аналізу різноманітної інформації; розвивати вміння кодувати отриману інформацію у вигляді схеми, таблиці, діаграми, опорного конспекту; вчитися читати опорні схеми; використовувати порівняння з метою знаходження загального та особливого в</p>

		<p>подіях, процесах, явищах; використовувати порівняння з метою знаходження загального та особливого в подіях, процесах, явищах; здійснювати порівняння на основі текстів та ілюстрацій, карт, таблиць; створювати нескладні порівняльні характеристики. Порівнювати навчальну інформацію, отриману з різних джерел інформації. Розвиток вміння формулювати проблемні запитання до прочитаного тексту, пояснення вчителя. Розвивати поняття абстрактного та конкретного, вдосконалювати навички емпіричної конкретизації. Вдосконалювати досвід індуктивно-дедуктивного доведення та доведення за аналогією. Розвиток вміння доводити від протилежного, висловлювати свою обґрунтовану гіпотезу, самостійно будувати план розв'язання проблемних</p>
--	--	--

		завдань.
Розвиток емоційно-вольової сфери	Інтерактивні вправи на розрізнення емоцій людей (сором'язливість, сум, страждання, цікавість і т. д.). Вправи на розвиток здатності розуміти емоційний стан іншого. Психоемоційні вправи на зняття тривожності, агресивності, психоемоційного напруження. Вправи на м'язову релаксацію.	Удосконалювати навички управління своєю емоційною сферою; вчитися розуміти, відчувати свої та чужі емоції, правильно їх виражати і повноцінно співчувати.
Розвиток контрольних оцінювальних вмінь	Вправи на розвиток техніки самоаналізу; на розвиток навичок контролю та самоконтролю.	Оволодівати різними формами контролю. Перевіряти результати вирішення проблеми за узагальненими зразками. Навчитися давати оцінку своїм знанням, вчинкам, діям; оцінювати свій настрій, свої бажання, прагнення.

9 клас

(2 год на тиждень)

Напрями корекційно- розвиткової роботи	Зміст корекційно-розвиткової роботи	Завдання корекційно-розвиткової роботи
Організація навчальної діяльності	Використання інтерактивних вправ для удосконалення навчальної діяльності (умінь аналізувати, співставляти, приймати рішення, виконувати, самоконтролювати).	Розвиток вміння самостійно визначати завдання наступної навчальної діяльності, планувати її; оволодівати продуктивними способами навчання; самостійно скласти алгоритм самопідготовки.
Робота з джерелами інформації	Відтворення визначеної за планом інформації. Конспектування як різновид стислого переказу прочитаного науково-навчального тексту; тематичні виписки. Стислий переказ тексту публіцистичного стилю (у тому числі на основі прослуханих радіо- і телепередач).	Удосконалювати вміння володіти сформованою технікою читання; черпати з тексту всю необхідну інформацію; Розвиток вміння розуміти фактичний зміст, тему та основну думку висловлювань інших людей з одного прослуховування (розповіді, лекції, повідомлення, радіо- і телепередачі та ін.), слідкуючи за особливостями їх змісту і

	<p>Стислий переказ розповідного тексту з елементами опису місцевості в художньому стилі.</p> <p>Створення власних висловлювань.</p>	<p>мовного оформлення (тривалість звучання художнього тексту 7-8 хв, інших стилів – (6-7 хв));</p> <p>Розвиток вміння формулювати висновки щодо сприйнятого, оцінювати прослухане, співвідносячи його із задумом мовця, своїм життєвим досвідом; складати простий і складний плани почутого;</p> <p>користуватися з певною метою залежно від мовленнєвої ситуації вивченим різновидом читання (глибоко проникаючи в зміст тексту, розуміє взаємозв'язок, послідовність його композиції, максимально повно охоплює нову інформацію, визначає основне і другорядне, причинно-наслідкові зв'язки між явищами);</p> <p>робити короткі записи (план, тематичні виписки, конспект) у процесі читання.</p>
--	---	---

		<p>Розвиток вміння ставити самостійно запитання під час читання і шукати на них відповідь;</p> <p>Оцінювати прочитане з погляду змісту, форми, авторського задуму і мовного оформлення.</p> <p>Розвивати вміння працювати з літературою з питань науки, техніки, мистецтва та з періодичними виданнями, адресованими учням старшого шкільного віку.</p>
Розвиток зв'язного мовлення	<p>Різновиди аудіювання: ознайомлювальне, вивчальне, критичне. Вивчальне читання (практично).</p> <p>Діалог, складений на основі радіо- чи телепередач, дібраних запитань за текстом, як обмін думками, повідомлення, відповідно до створеної в класі ситуації спілкування, пов'язаної із життєвим</p>	<p>Розвиток вміння відповідати на запитання відповідно до їх змісту; самостійно формулювати запитання творчого характеру; вести діалог з метою отримання нової інформації; зв'язно викладати матеріал міжпредметного характеру з різних джерел (текст, таблиці, відеопрезентації).</p> <p>Розвиток вміння складати порівняльні,</p>

	<p>досвідом учнів, дискусійного характеру, його розігрування в різних стилях мовлення.</p> <p>Виразне читання вголос художніх, наукових, публіцистичних, ділових текстів, що належать до таких жанрів мовлення: стаття, оповідання, повість, нарис, п'єса, замітка, легенда, байка, вірш, пісня, прислів'я і приказки (вивчення деяких</p>	<p>групові, індивідуальні характеристики, спираючись на плани та схеми.</p> <p>Навчання дискутувати, аргументуючи свою позицію з посиланням на джерела.</p> <p>Розвиток вміння виразно читати вголос знайомі (складніші, ніж у попередніх класах) і незнайомі тексти різних стилів, типів, жанрів мовлення, з достатньою швидкістю, відповідно до орфоепічних та інтонаційних норм, виражаючи з допомогою темпу, тембру, гучності читання особливості змісту, стилю тексту, авторський задум; оцінює прочитаний вголос текст з погляду його змісту, форми, задуму і мовного оформлення; переказує докладно, вибірково і стисло (усно чи письмово) прослуханий і прочитаний</p>
--	--	--

	<p>напам'ять або близько до тексту).</p> <p>Перекази за складним планом.</p> <p>Конспектування як різновид стислого переказу прочитаного науково-навчального тексту; тематичні виписки.</p>	<p>тексти художнього, наукового і публіцистичного стилів мовлення обсягом, підпорядковуючи висловлювання темі та основній думці, дотримуючись композиції, мовних, стильових особливостей та авторського задуму;</p> <p>складає самостійно складний план, конспект, тематичні виписки;</p>
<p>Розвиток когнітивних процесів</p>	<p>Вправи на розвиток різних видів пам'яті.</p> <p>Корекція і вдосконалення прийомів мислення.</p> <p>Вправи на встановлення логічної послідовності подій.</p> <p>Формування умінь міркувати і доводити свою думку.</p> <p>Вправи на розвиток різних видів уваги.</p>	<p>Розвиток вміння аналізувати навчальну інформацію вербального, практичного та аудіовізуального характеру емпіричного й теоретичного рівнів. Вчитися застосовувати прийоми проблемного аналізу інформації.</p> <p>Розвивати самостійне творче мислення, вчити самостійно порівнювати різноманітні об'єкти, знаходити в них подібне й відмінне, порівнювати інформацію, робити</p>

		<p>узагальнення, будувати схеми, таблиці тощо.</p> <p>Розвивати вміння здійснювати індуктивно-дедуктивні доведення й доведення за аналогією, використовувати метод винятку.</p> <p>Розвиток вміння самостійно будувати гіпотези і план розв'язання проблеми.</p>
Розвиток емоційно-вольової сфери	<p>Інтерактивні вправи на розрізнення емоцій людей.</p> <p>Вправи на розвиток здатності розуміти емоційний стан іншого.</p> <p>Психоемоційні вправи на зняття тривожності, агресивності, психоемоційного напруження.</p> <p>Вправи на м'язову релаксацію.</p>	<p>Удосконалювати навички управління своєю емоційною сферою; вчитися розуміти, відчувати свої та чужі емоції, правильно їх виражати і повноцінно співчувати.</p>
Розвиток контрольних оцінювальних вмінь	<p>Вправи на розвиток техніки самоаналізу; на розвиток навичок контролю та самоконтролю.</p>	<p>Вчити аналізувати та оцінювати свою навчально-пізнавальну діяльність; володіти різними способами самоконтролю; на основі аналізу складати план отримання знань</p>

		шляхом самостійної роботи з різноманітними джерелами інформації.

10 клас

(2 год на тиждень)

Напрями корекційно- розвиткової роботи	Зміст корекційно-розвиткової роботи	Завдання корекційно-розвиткової роботи
Організація навчальної діяльності	Використання інтерактивних вправ для удосконалення навчальної діяльності (умінь аналізувати, співставляти, планувати, приймати рішення, виконувати, самоконтролювати).	Планувати навчальну та самоосвітню навчальну діяльність з урахуванням рекомендацій учителя. Брати активну участь в організації колективної пізнавальної діяльності. Ставити загальні та часткові завдання самоосвітньої діяльності. Адаптувати основні правила навчальної праці під свої індивідуальні особливості. Вносити необхідні зміни в зміст, обсяг навчального завдання, в послідовність та час його виконання.
Робота з джерелами	Відтворення визначеної за планом	Володіти всіма видами навчального

<p>інформації</p>	<p>інформації.</p> <p>Стислий переказ тексту різного стилю (у тому числі на основі прослуханих радіо- і телепередач).</p> <p>Стислий переказ отриманої з різних джерел інформації.</p> <p>Складання плану, тез, конспекту, виписки на основі отриманої інформації з газет і журналів, правильне оформлення, систематизація та зберігання джерел.</p> <p>Створення власних виступів, презентацій.</p>	<p>читання; вдосконалювати техніку вилучення інформації з тексту. Самостійно засвоювати нескладні навчальні теми; передавати зміст навчального матеріалу в графічній формі та інших формах згортання інформації.</p> <p>Слухати лекцію, доповідь з опорою на план; поєднувати сприйняття змісту лекції з записами основних положень у вигляді плану, тез або конспекту; регулярно звертатися до ТЗН, використовуючи їхній зміст у навчально-виховному процесі.</p> <p>Вчитися здобувати інформацію з різноманітних джерел.</p> <p>Учитися працювати з літературою, складати план, тези, конспект, виписки, робити вирізки з газет і журналів, правильно оформляти, систематизувати та зберігати їх.</p> <p>Систематично використовувати науково-</p>
--------------------------	--	--

		<p>популярну літературу, звертатися до науково-технічної літератури. Працювати з періодичними виданнями. Поширювати свої знання на основі самостійно складеного індивідуального плану читання.</p> <p>Уміти писати відгук на прочитану книгу; готувати реферат на різні теми за одним-двома джерелами; вміти опрацьовувати різноманітні джерела інформації, зіставляти її; готувати стислу доповідь за планом і виступати з нею; володіти навичками роботи з електронним каталогом.</p>
Розвиток зв'язного мовлення	<p>Вправи на розвиток комунікативних вмінь на основі використання зорових опор (план розповіді, тези, таблиці з інформацією, графіки досліджень).</p> <p>Виконання письмових завдань: списування, виписки цитат, запис під диктовку, переказ,</p>	<p>Відповідати на запитання відповідно до їх характеру та змісту; вести діалог з метою отримання, уточнення, систематизації інформації; користуватися згорнутими формами відповіді (план, тези, таблиці, графіки); будувати роздум за планом або</p>

	<p>твір, план, тези, конспект, відгук, рецензія, автобіографія.</p>	<p>аналогією; складати розгорнуту характеристику на основі кількох джерел, складати анонси та рецензії інформаційних повідомлень. Практично використовувати основні види письмових робіт: списування, виписки цитат, запис під диктовку, переказ, твір, план, тези, конспект, відгук, рецензія, автобіографія тощо. Вміти складати анотацію прочитаної книги. Вести записи в процесі пояснення, користуватися необхідним скороченням слів у робочих записах.</p>
<p>Розвиток когнітивних процесів</p>	<p>Вправи на розвиток різних видів пам'яті. Корекція і вдосконалення мислення. Вправи на встановлення логічної послідовності подій. Формування умінь міркувати і доводити свою думку. Вправи на розвиток уваги.</p>	<p>Вдосконалювати вміння аналізу та синтезу. Користуватися вміннями визначати головне для побудови системи понять і згортання інформації за допомогою схем, таблиць, алгоритмів. Оволодівати методам аналогії. Розвивати асоціативне мислення.</p>

		<p>Учитися порівнювати декілька навчальних тем. Робити висновки з порівняння, давати оцінку. Виконувати завдання творчого характеру; засвоювати розв'язання окремих видів пошукових завдань, виконувати проблемні завдання порівняльно - узагальнюючого типу на нескладному навчальному матеріалі; вміти визначати головне; самостійно складати логічні схеми типових відповідей; уміти узагальнювати. Систематизувати навчальний матеріал. На основі спостережень, аналізу різноманітної інформації формулювати гіпотезу, обґрунтовувати її, доводити та перевіряти.</p>
Розвиток емоційно-вольової сфера	<p>Психоемоційні вправи на зняття тривожності, агресивності, психоемоційного напруження.</p>	<p>Удосконалювати навички управління своєю емоційною сферою; вчитися розуміти, відчувати свої та чужі емоції, правильно їх</p>

	Вправи на м'язову релаксацію.	виражати і повноцінно співчувати.
Розвиток контрольно- оцінювальних вмінь	Вправи на розвиток техніки самоаналізу; на розвиток навичок контролю та самоконтролю.	Самостійно оцінювати свою навчальну діяльність через порівняння з діяльністю інших учнів, з особистою діяльністю в минулому, з чинними нормами. Здійснювати самоконтроль та давати оцінку своєї навчальної й самоосвітньої діяльності. Визначати проблеми своєї навчальної діяльності та встановлювати їхні причини, вносити необхідні зміни, коригувати діяльність. Оцінювати діяльність однокласників шляхом порівняння з чинними нормами, з їхньою діяльністю в минулому.